

з 1983 р. і до смерті – професор кафедри теорії держави і права Національної академії внутрішніх справ України.

В освітньо-науковій сфері В.В. Копейчикова знають як видатного ученого, педагога, талановитого організатора наукової діяльності, одного з провідних вітчизняних фахівців у галузях теорії держави та права, конституційного права тощо. Академік успішно працював над розв'язанням різних державно-правових проблем, проте найбільший внесок здійснив у розроблення таких теоретико-правових і конституційно-правових питань як права людини, конституційний механізм захисту прав та ін. Значним є внесок дослідника і в розроблення чинного законодавства, вдосконалення практики його реалізації та застосування. Він був активним учасником нормотворчої діяльності зі створення вітчизняної системи законодавства, зокрема щодо підготовки проектів Конституції України, законів України «Про міліцію», «Про державну службу» тощо [2, с. 18].

У 2002 р. у Києві на будівлі Університету економіки та права «Крок», що розташований по вулиці Табірній 30, встановлено меморіальну дошку (бронза; барельєф; скульптор Володимир Щур), яка не дає забути всіх тих здобутків, які академік В.В. Копейчиков здійснив на благо юридичної науки та розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Володимир Володимирович Копейчиков. Біографія і бібліографія вчених-правознавців (Національна академія наук України, Академія правових наук України) / Упоряд. : О. Д. Тихомиров. Харків : Право, 1998. 32 с.

2. Володимир Володимирович Копейчиков. Наукова школа прав людини та їх забезпечення в діяльності правоохоронних органів / Упоряд. : М. М. Пендюра, С. Д. Гусарєв, В. С. Заяць та ін. Київ, 2008. 30 с.

Кородчук Олександра Олександрівна,
студентка Навчально-наукового

інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Старицька Ольга Олексіївна,

доцент кафедри теорії держави та права

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДЕЯКИХ ТЕОРІЙ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ

Ще з давніх часів питання виникнення держави перебувало у центрі уваги філософів, правознавців та інших науковців, адже держава як феномен людського суспільства цікавила і цікавить мільйони людей. У сучасній науці

немає єдиного підходу до виявлення причин виникнення держави, що пояснюється багатогранністю, розбіжністю у світоглядних позиціях та впливом відповідної історичної епохи. Саме тому, було сформовано декілька теорій походження держави в основі яких покладено різні причини їх виникнення.

Наприклад, релігійна або теологічна теорія походження держави, яка має своєю основою уявлення про надприродне божественне походження держави, влади та законів. Згідно з теологічним вченням, держава є втіленням божественної сили і тому державна влада вічна і не може бути скасована, а підкорення їй цілком природне. Ця теорія обґрунтовує панування духовної влади над світською, церкви – над державою. На думку вченого-богослова, Фоми Аквінського, походження держави від Бога пояснює її вічність і непорушність, виправдовує найреакційніші держави, підкреслюючи думки про те, що будь-яке посягання на державу приречене на невдачу, оскільки владу вкладено в руки Бога, і вона покликана захищати благо всіх.

Іншим прикладом є патріархальна теорія походження держави, що трактує виникнення держави як результат історичного розростання патріархальної сім'ї. Арістотель стверджував, що люди – істоти колективні, які прагнуть до взаємного спілкування, що призводить до створення сім'ї. В наступному розвитку сім'я розширюється, збільшується кількість її членів і все це призводить до створення держави. Звідси, влада правителя є продовженням влади батька (патріарха) в сім'ї, яка є необмеженою. Також прихильником цієї теорії був Р. Філер (XVII ст.), який в своєму творі «Патріархія чи природна влада короля» твердив, що абсолютна влада монарха бере початок безпосередньо від Адама. Держава виростає з сім'ї, а влада монарха через Адама дана Богом і непідвладна ніяким людським законам. Адам був не тільки батьком людства, але і його властителем. Монархи – це наступники та нащадки Адама, які успадкували від нього свою владу [1].

Расова теорія з'явилася в період рабовласництва в Новому Світі та мала на меті реабілітувати його в очах європейського співтовариства. Один із засновників расової теорії – Ж. Гобіно, він оголосив арійців «вищою расою», покликаною володарювати над іншими расами. До нижчих рас були приписані семіти, слов'яни та інші. На расовій основі складалась особлива система цінностей «души раси», «чистоти крові», «вождя нації» та інші. Вищою метою арійця оголошувалось збереження чистоти крові. Важливим засобом вирішення всіх найважливіших державно-правових питань оголошувалась війна.

Расова теорія призвела до практики «законного» винищення цілих народів, національних меншин та інших прошарків населення. Історично расова теорія була повністю дискредитована після Другої світової війни. Вона не використовується зараз ні як офіційна, ні як напівофіційна ідеологія. Але як наукова доктрина вона має деяку популярність і понині [2].

Договірна теорія або теорія суспільного договору ґрунтується на ідеї походження держави в результаті угоди як акта доброї волі людей (які до цього знаходились в «природному», первинному стані), згоді про те, що одні будуть управляти, а інші – виконувати їхні управлінські рішення. Об'єднання людей в єдиний державний союз розглядається як природна вимога збереження

людського роду і забезпечення справедливості, свободи і порядку.

Це теорія Т. Гоббса, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо. На думку цих мислителів, держава виникла в результаті укладання суспільного договору про правила спільного проживання. Вони зазначали, що був час, коли не було ні держави, ні права. У додержавний період в умовах «золотого віку» (Ж.-Ж. Руссо), або «війни всіх проти всіх» (Т. Гоббс), люди жили відповідно до своїх природних прав. Однак не існувало влади, здатної захистити людину, її честь, гідність, гарантувати її права на життя і власність. Для усунення такої соціальної «вади» люди об'єдналися та уклали між собою договір про те, що частину своїх прав, притаманних їм від народження, вони передають державі як органу, що представляє їхні спільні інтереси, а держава, зі свого боку, зобов'язується забезпечити природні права людини. У разі порушення умов договору народ має право на революцію та зміну правителя [1].

Психологічна теорія держави виникла в середині XIX століття. Широке розповсюдження вона отримала в кінці XIX – першій половині XX століть. Найбільш відомий її представник – російський державознавець і правознавець Л.Й. Петражицький (1867 – 1931 рр.). Прихильники психологічної теорії визначають суспільство як суму психологічних взаємодій людей і різноманітних їх об'єднань. Суть даної теорії полягає в ствердженні психологічної потреби людини жити в межах організованого суспільства, а також в відчутті необхідності колективної взаємодії. Говорячи про природні потреби суспільства в певній організації, представники психологічної теорії вважають, що суспільство і держава є наслідком психологічних закономірностей розвитку людини.

На думку Л.Й. Петражицького, держава виникла завдяки особливостям людської психіки, а точніше прагненням людей до пошуку авторитету, видатної особистості, якій можливо було б підкорюватись і вказівкам якого наслідувати в повсякденному житті. Таким чином, держава і право були породжені не матеріальними умовами життя, а особливими властивостями людей, їх емоціями, переживаннями. Психологічною теорією також керувались вчені Г. Тард (США), англійський етнограф Д. Фрезер (кінець XIX – початок XX століть), російські юристи М.М. Коркунов, М.М. Ковалевський [1].

Органічна теорія ґрунтується на уявленні про державу як про живий організм, продукт соціальної еволюції. Спенсер ототожнював процес виникнення та функціонування держави з біологічним організмом. Учений висловив думку про те, що держава – це суспільний організм, який складається з окремих людей, подібно до того, як живий організм складається з клітин. Згідно з цією теорією держава, як і будь-яке живе тіло, базується на диференціації та спеціалізації.

Платон порівнював структуру і функції держави із здатністю і сторонами людської душі. Арістотель вважав, що держава в багатьох відношеннях нагадує живий людський організм, і на цій основі відмовлявся від можливості існування людини як істоти ізольованої. Образно свої погляди він аргументував таким порівнянням: «Як руки і ноги, відрізані від людського тіла, не можуть самотійно функціонувати, так і людина не може існувати без держави».

Історія цивілізації знає десятки правових теорій. Найкращі уми людства протягом віків бились над розгадкою феномена права та держави, розкриттям його сутності. Правові теорії минулого – це набуток та завоювання людської культури, намагання наукової думки досягти самої серцевини людських відносин [2].

Такими чином, можемо констатувати, що на сьогодні у теорії держави існує багато концепцій та поглядів щодо особливостей та підстав зародження держави. У свою чергу це пояснюється різними факторами, що сприяли формуванню певної країни у відповідні історичні етапи її розвитку.

Список використаних джерел

1. Теорія держави та права : навч. посіб. / Є. В. Білозьоров та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
2. Теорія держави і права: елементарний курс / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва. Харків : Одіссей, 2008. 442 с.

***Костюк Жанна Сергіївна,**
курсант Навчально-наукового
інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ*

***Науковий керівник:**
Лазнюк Наталя Василівна,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКА РЕСПУБЛІКА УКРАЇНА

21 лютого 2014 р. Верховна Рада проголосувала за повернення до парламентсько-президентської форми правління, яка також діяла у 2006 – 2010 рр. За нею, сформована у парламенті коаліційна більшість призначає та звільняє голову уряду та міністрів.

У той же час, український голова держави зберігає ряд повноважень, які виділяють його серед президентів країн з парламентсько-президентською формою правління. Президент подає до Верховної Ради кандидатури міністрів оборони та закордонних справ, керівників генеральної прокуратури та служби безпеки, має вирішальний вплив на призначення голів обласних та районних адміністрацій, має сильне право вето, може призупиняти дію указів уряду до рішення Конституційного суду тощо.

Конституція визначає, що саме Верховна Рада пропонує президенту кандидатуру прем'єра, яку президент вносить у парламент для призначення. Склад уряду пропонує призначений прем'єр, виходячи з пропозицій, які йому